

[Niels Frederiksen.]

til Staten afleverede Jorder er ydet i Henhold til denne Overenskomst. Erstatningen for disse Jorder maa afgøres i Henhold til de Bestemmelser i Lenslovens § 3, 4de Stykke, som tidt er omtalt ved denne Lejlighed. Jeg nævner dette, fordi man fra begge Sider i Debatten her har fremført Betragtninger om Værdien af Frigivelsen af Lensbesiddelserne. Det ærede Medlem Hr. Holstein mente, at det var en tvivlsom Værdi, man i saa Henseende opnaaede ved at faa sin Ejendom frigjort, medens det ærede Medlem Hr. Olufson mente det modsatte.

Jeg vil om dette Forhold gerne have Lov til at gøre den Betragtning gældende, at Værdien af Frigørelsen af Lensbesiddelserne er individuel. Erfaringen har vist, at for mange Lensbesiddere, der daarlig var i Stand til at administrere deres Besiddelser, var det en Værdi, at disse var baandlagt, medens det afgjort var en Værdi for den Lensbesidder, der var klog, som godt kunde disponere, godt kan handle, at have den størst mulige Frihed til at disponere over de Værdier, han raader over. Det er Spørgsmaal, der maa afgøres i hvert enkelt Tilfælde, hvorvidt en Frigivelse betyder en Værdi for vedkommende; men jeg fremsætter disse Bemærkninger, fordi man i den offentlige Mening gennem Pressen søger at faa konstateret, at Lenslovens Virkninger har været fuldkommen ruinerende for Lensbesidderne i Danmark. Derfor vil jeg gerne have Lov til at benytte denne Lejlighed til at protestere mod en saadan Opfattelse. Lenslovens Virkninger økonomisk for Lensbesidderne var klart fremlagt i Lovens Bestemmelser, alle Lensbesiddere vidste, at naar vi faar vor Ejendom til fri Ejendom, skal vi til det offentlige erlægge disse bestemte økonomiske Værdier. Det kan ikke være den egentlige Aarsag til den økonomiske Krise, som det stadig fremhæves, at Lensbesidderne er ude for.

De har været ude for ganske andre økonomiske Forhold, der har haft langt større økonomisk Indflydelse paa dem, end Lenslovens økonomiske Bestemmelser. Gennem det Kendskab, jeg har til de økonomiske Forhold i Lensbesiddelserne, erhvervet gennem min Gerning, har jeg som praktisk Mand klart kunnet se, at Lensbesidderne uforskyldt har været ude for en økonomisk Krise af en Voldsomhed som ingen anden Samfundsklasse i vort Folk. Samtidig ramte Lenslovens Afleveringsbestemmelser disse Borgere i vort Land. Den økonomiske Krise kan kort karakteriseres derhen, at de i Almindelighed havde indrettet deres

Livsførelse paa en saadan Maade, at Pristigningen ramte dem overordentlig haardt i Retning af at holde deres Besiddelser o. s. v. i Orden, medens deres Gaarde samtidig var bortforpagtet for et længere Aaremaal saaledes, at Opgangstidens Priser ikke kom dem til gode. Deres Formue var beslagnet paa en saadan Maade, at de stigende Konjunkturer gik dem forbi. Alt dette medførte, at de meget ofte kom ud i Vanskeligheder, fordi de ikke fandt det betimeligt eller maaske ikke forstod, at de paa Grund af disse Kriseforhold var nødt til at lægge deres hele Livsførelse om. Alt dette har meget ofte givet det Resultat, at Lensbesidderne saa Landbrugets Højkonjunkturer helt gaa sig forbi, medens deres Forpagtere, der sad paa de gamle Forpagtningskontrakter, blev velhavende.

Jeg vil gerne have Lov til at gøre disse Bemærkninger, fordi jeg som Formand for Lenslovsudvalget i sin Tid og som Ordfører for denne Lov her nødig vil have, at denne Lov faar Skyld for mere paa dette Omraade, end der med Rette kan tilkomme den. Lenslovens Bestemmelser var et klart Udtryk for den Overenskomst, den Overvejelse: Hvor meget skal de danske Lensbesiddere aflevere til det offentlige for at faa den fri Raadighed? Jeg tillader mig at gentage, at Værdien af denne Frigivelse er individuel. Det har ogsaa vist sig Gang paa Gang, at mange af Lensbesidderne var meget daarlig tjent med at faa fri Raadighed over deres Besiddelser, de var langt, langt bedre tjent med at have Barnepig og Gangvogn, for derved afværgedes daarlige Dispositioner, som meget ofte Lensloven faar Skyld for. Disse Ting bør betragtes ud fra det Synspunkt, at man ikke skal give Lensloven Skyld for flere Sammenbrud, end man med Rette kan bebrejde den.

Dernæst vil jeg gerne gøre nogle Bemærkninger overfor det ærede Medlem Hr. Holstein angaaende det Spørgsmaal, som nu er diskuteret, Over-Skyldraadets Kendelse i Ravnholt-Sagen og den Erstatning, der hidtil er givet for Jord, der er afleveret til det offentlige. Dette Spørgsmaal har en overordentlig stor Rækkevidde, for hvis den kommende Højesteretsdom bliver af en saadan Art, at Landbrugsministeriet maa imødekomme det fra Lensbesidderne nu indkomne Andragende om at faa en fornyet Afgørelse af Vurderingen af den Erstatning, der i sin Tid er blevet dem tilkendt for de afstaaede Arealer, saa kører vi ind i et Forhold, som vil volde overordentlig store Vanskeligheder. Jeg kan ikke forstaa, hvordan nogen Skyldvurderingsmyndighed skal